

A vajdasági levéltárosok nagykövete

Beszélgetés a Széchenyi Ferenc-díjas Fodor István levéltári tanácsossal, a zentai Történelmi Levéltár igazgatójával

Fodor István, a zentai Történelmi Levéltár igazgatója nem egészen egy év alatt négy rangos elismerésben részesült. Tavaly októberben a Csongrád megyei levéltártól megkapta az Oltvai Ferenc-díjat, az idén a magyar levéltárosok kongresszusán egy neki szentelt kiadvánnyal kedveskedtek neki a kollégái *Tanulmányok a 60 éves Fodor István tiszteletére* címmel, itthon átvehette a dr. Dimitrije Kirilović-díjat, a Vajdasági Levéltárosok Egyesületének elismerését, majd augusztusban Széchenyi Ferenc-díjjal tüntették ki.

– Végtelenül nagy öröm ez számomra – kezdte a beszélgetést –, hiszen a mi szakmánkban legalább 30 évett kell lehúzni ahhoz, hogy elismerjék a munkánkat, nekem még másfél évem hiányzik, és meglesz a három évtizedem itt a levéltárban. Az Oltvai Ferenc-díj indoklásában a vajdasági levéltárosok nagykövetének neveztek a két levéltár közötti kapcsolatot kitartó építéséért. A kiadvány a 60 éveseknek kijáró szokásos tiszteletadás Magyarországon, a vajdasági levéltárosok elismerésének pedig azért örülök, mert arra vall, hogy mindkét országban elismerik a tevékenységemet. A Széchenyi Ferenc-díjról nem is álmodtam, mert ez a legmagasabb kitüntetés a közgyűjtemény szolgálatáért. Hozzátenném: a szakmai előmenetelben is a csúcsra értem, tavaly ugyanis levéltári tanácsos lettem.

• *Mit emelne ki a zentai Történelmi Levéltár fejlesztése kapcsán?*

– Amikor idejöttem, akkor 500 négyzetméter raktárfelületünk volt, most 2300 négyzetméterrel rendelkezünk, igaz, több épületben. Talán az egyetlen levéltár vagyunk, amely nem küszködik kimondottan raktárhánnal. Remélem, hónapokon belül megoldódik az Ady Endre utcai raktárunk tetőzete teljes felújításának a kérdése is, amiért másfél évig küzdöttem. Ha ez sikerül, akkor egy gonddal kevesebb marad az utódoknak, aki úgy három év múlva átveheti a helyemet. A levéltár minden dolgozójának tűrhető minőségű számítógépe van, Szerbiában az elsők között volt mikrofilmzselé berendezésünk, van filmszkennerünk, amelynek segítségével a már filmre vett anyagot visszadigitalizálhatjuk. A szakemberállományunkra nem lehet panaszom, habár igen kis helyre vagyunk összezsúfolva, a munkahelyiségek hiánya számunkra is gond. Ennek ellenére a kutatókat is fogadni tudjuk.

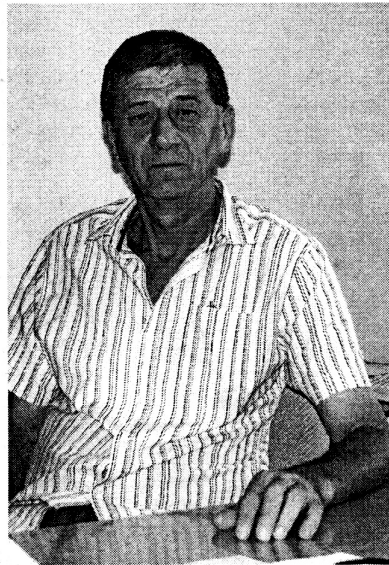
• *Milyen jelentős projektumok valósultak meg a nemzetközi kapcsolatok építése révén?*

– Tavalyelőtt Debrecenben tartották meg a magyar levéltárosok kongresszusát. Ott egy olyan szándéknyilatkozatot sikerült tető alá hozni, amelyet Jugoszlávia összes utóáramának az egyesülete aláírt, csakúgy, mint a közép-európai országok. A dokumentum célja az volt, hogy az európai normák és munkamódszerek felé irányítsuk a tevékenységünket. Nyíregyházával szintén működik a kapcsolatunk, felkérésre hamarosan tartok ott egy előadást a Kárpát-medence levéltári forrásai című kiadványunk kapcsán. Egy magyarországi kollégánövel készítetük el a vajdasági kötetet, amelyben benne van az összes levéltár összes 1918 előtt keletkezett fondja. Egyébként egész rendezvénysorozat kerekedett a megjelenése köré,

hiszen nemcsak bemutattuk, hanem Budapest Főváros Levéltára segítségével oktatást is szerveztünk a vajdasági levéltárosoknak a régi anyag rendezéséről, tartottunk egy restauráló tanfolyamot, kiállításokat cseréltünk. A Csongrád megyei levéltárral dolgozunk az 1944/45-ös események kutatásán egy előre elképzelt nyomvonal mentén. Köztudomású, hogy amint Sólyom és Tadić elnök urak kezdet fogtak ez ügyben is, Zentán egy hét múlva már tanácskozást rendeztünk szerb és magyar előadókkal, majd Szegeden beszélgettünk az újvidéki razzziáról. Folyamatban van Molnár Tibor kollégám egy dokumentumgyűjteményének az előkészítése, de megemlíthetem azt is, hogy Nagybecskereken, a vajdasági levéltárosok hamarosan sorra kerülő éves kongresszusán bemutatjuk egy magyar levéltári módszertani füzetnek a fordítását, amelyen több kollégával dolgoztunk.

• *A Széchenyi Ferenc-díj kapcsán úgy nyilatkozott, hogy a kitüntetés valószínűleg egy kicsit biztatást is arra, hogy az 1944-45-ös események kutatását sikerre vigyék.*

– Kemény és nagyon nehéz munkával elérkeztünk addig, hogy már az 1944/45-ös események is kutathatóak. Még mindig van ellenkezés, hiszen a saját szennyesét senki sem teregeti ki szívesen, vagyis nem reális az elvárás, hogy a feltáráshoz a szerb állam még pénzt is adjon. Maradt a magyar államra való támaszkodás, de úgy látszik, ebben túlbecsültük az anyaország szerepét és a támogatási készségét. A tartományi parlamentben is nagy ígéretek hangzottak el, mi pályázunk, kilincselünk, de erre a célra a mai napig nem érkezett sehonnán anyagi fedezet. Mivel engem bíztak meg a regionális levéltárakban folyó kutatás koordinálásával, a zentai levéltár ter-

hére bejártam az egész Bánátot, meg néhány bácskai levéltárat is, de tovább nekünk sincs erre pénzünk. Elértük azt is, hogy a történelmi vegyes bizottság szerb oldalának az elnöke megírta a leveleit a levéltáraknak és a felkért kutatóknak, ami egyben felhatalmazás is. Ezt is méltányolni kell, mert eddig erre sem volt példa. Néhány kolléga segítségével összeállítottuk az 1941 és 1950 közötti összes olyan fond jegyzékét, ami a Vajdaságban és a belgrádi levéltárakban fellelhető. Ez 16 ezer méter anyag, egy része Szerbiára vonatkozik, egy része más jellegű, de még a legoptimálisabb esetben is 3-4 kilométer anyagot kellene átnézni. Kidolgoztunk a módszertani utasításokat, az űrlapokat, s össze kellene jönnünk, hogy egységesítsük a kutatási módszereket, de ennek az összejövételnek a megtartására már nincs pénzünk. Vagyis noha „ugrásra készen állunk”, itt megtorpantunk!

• *A saját kedvtelésére mivel foglalkozik?*

– Egy héttel ezelőtt görét csináltam a barátomnak. De komolyra fordítva a szót, van összegyűjtött anyagom a Miskei-fürdőről és Felsőhegyről is. Ezeket valóban a saját kedvtelésemre írnám meg, de bizonyára csak akkor kerül rá sor, ha nyugdíjas leszek. Mint igazgató most inkább levéltári tervezési, fejlesztési kérdésekkel foglalkozom, és általában ilyen témájú előadások megtartására kérnek is fel.